

„Hazai tükör” – honismeret, közelebb a jelenhez

A honismereti táborok kétségtelenül jó iskolái a honismereti munkának, de természetesen nem az egyetlen lehetőséget képviselik erre. Annál inkább, mert a táborok elsősorban a gyerekek számára jelentenek vonzó lehetőséget, és mivel a honismereti munkában lehetőség szerint nagyobb teret kell adni a jelennek, amire a gyerekek kevésbé képesek, gondolkodni kell a táborok mellett más módokról is. Egyik ilyen jó módnak tartom helyi krónikák írását.

A jelennel való behatódott foglalkozást indokolja, hogy egyre inkább megvalósuló jogos igény: alulról szerveződő öntevékeny egységekből alakuljon ki társadalmunk egésze, egyre inkább lehetséges és szükséges, hogy a lakosság maga is részt vegyen lakóhelyén a közélet alakításában, járuljon hozzá a helyi életkörülmények javításához. Ehhez arra van szükség, hogy mennél szélesebb körben ismerjék a helyi viszonyokat, és felismerjék saját lehetőségeiket. Jó alapot ad erre a helyi krónika, aminek írásához nem kell külön szakértelem, csak megfelelő tájékozottság a település egy-egy esztendei eseményeinek írásba foglalásához. A krónikát írhatja egymagában is valaki, ha van olyan ember, aki a település minden fontosabb területén tájékozódni tud. De meg is oszthatják a munkát oly módon, hogy más-más ember kíséri nyomon a helyi közélet egy-egy fontosabb területét (pl. tanácsok, egészségügy, ellátás stb.) és év végén összegzik – megszerkesztik – a több szálról befutó információkat. Minden esemény természetesen nem kerülhet bele a krónikába – azoknak kell benne lenni, amelyek *leginkább foglalkoztatják a lakosságot, de ezeknek is az emberek személyes véleményén, megítélésén, rájuk való hatásán keresztül kell a krónikákban megjeleníteni*. Ily módon a megélt valóság diktálja a krónikák tartalmát, azt, hogy mit tartanak az emberek jónak, vagy éppenséggel javítandónak.

Helyi krónikákat elsősorban kistépeléseken indokolt készíteni, mert ott könnyebb az eseményeket nyomon követni. De lényeges tartalmi oka is van ennek. A vidék és különösen a kistépelések sok tekintetben hátrányban vannak a nagyobb városokhoz képest. És ha ez általában köztudott is, a helyenként különböző szükséges konkrét teendők már kevésbé ismertek – ehhez a krónikák adhatnak jó útbaigazítást. Ezekből ugyanis kitűnhet, hogy kiknek, illetve milyen szervezeteknek, intézményeknek milyen változtatást kell biztosítani. Ez pedig előfeltétele annak, hogy a szükséges változások csakugyan meg is valósuljanak.

Ahhoz, hogy a helyi krónikák megfeleljenek az eléjük kitűzött célnak, arra van szükség, hogy a tartalmuk igaz legyen, a valóságot hiven tükrözze, továbbá hogy *ne elégedjenek meg az események felszíni leírásával*, hanem mutassák meg, hogy a lakosságnak esetleg nem tetsző eseményekhez kiknek milyen érdeke fűződik, és foglaljanak állást a lényegesebb eseményekhez, azaz tolmácsolják a lakosság véleményét, legyen az akár elismerő, akár elmarasztaló. Ha ilyenre sikeredik a helyi krónika, akkor megérdemli a nevét: Hazai tükör ilyen-olyan településről, ilyen-olyan esztendőről.

Ha netán fölmerül az ellenvetés: mire való a valóság megismeréséhez a helyi krónika, hiszen minden embernek megvannak a saját tapasztalatai, véleménye – ha akarnák, megírhatnák saját krónikájukat. De ez nem lenne ugyanaz, amit a helyi krónika célba vesz, mert az egyes elkülönült emberek nem láthatják a települést átfogóan, összességében. Nem ítélik meg lakóhelyüket a nemesgyezzer egymásnak ellentmondó részek (vagy ellenkezőképpen megélt események) összességében. Pedig az élet a sokezerényi egyes összeadódásából, a különbségek közül a dominánsnak a kiemelkedéséből alkot végül is reális egészet, így hat vissza az egyesre. Az egyesek közvetlen tapasztalatával szemben a krónika – ha a célnak megfelelően csakugyan megfelelően tükrözi a különböző területek eseményeit – a lakóhely egészéről ad hiteles, reális képet. Egy ilyen krónika – magának az ismeretnek az alapján – az első lépés ahhoz, hogy a település lakói ösztönzést kapjanak – akarjanak és tudjanak résztvenni az életüket befolyásoló döntések meghozatalában –, felismerjék életkörülményeik fejlesztésében saját feladataikat és lehetőségeiket.

Napjaink egyre inkább lehetővé teszik, hogy mindenről – meglátásainkról, kifogásainkról, követelményeinkről, illessék azok akár az anyagi, akár az erkölcsi világot – nyíltan beszéljünk, ezért a krónikákból kitűnhet, hogy az ott lévő lakosság mit tart elfogadhatónak.

Ezeket arról kell szólni, hogy kikre lehet számítani ilyen krónikák írásában – hol vannak ma erre ráérő emberek? Kik azok, akikben elevenen él a közéleti érdeklődés, és ha ez még meg is van, nem kell-e minden szabadidejüket életszínvonaluk védelmében különjövedelem szerzésére fordítani? Kár lenne tagadni, hogy ilyen korlátozó folyamat létezik, sőt uralkodó. És mégis, van ebben az országban nem

kevés szellemi energia – helyi krónikáirához pedig elsősorban ez kell –, amely kellő készítés esetén vállalkozna ilyen munkára. Elég csak első lépésben a pedagógus és más alkalmas nyugdíjasokra gondolni, akiknek többsége számára természetesen az anyagiak terén a legnagyobb a hiányosság, de távolról sem csak ez a probléma. Aligha tévedek, ha azt hiszem: együtt jár a megélhetés nehézségeivel az értelmes tevékenység, az emberi kapcsolat hiánya is. A Magyar Nemzet munkatársa Debrecenben, ahol az idős emberek konferenciát tartottak, megkérdezte: miért alakult meg az idősök egyesülete? Az ezzel foglalkozó munkabizottság tagjának válasza ez volt: „az idős emberek körében az anyagi nehézségekkel legalábbis egyenrangú problémát okoz... a közvetlen emberi kapcsolatok hiánya, az elmagányosodás.” A szóban forgó tevékenységbe természetesen a nyugdíjasoknak távolról sem az összessége, de egy része valószínűleg bevonható.

De nem csupán a nyugdíjasokra lehet számítani. Az utolsó néhány esztendőben – az önszerveződésnek mondhatni lázában – a különböző alma materek öregdiákjainak, egyes településekről elszármazottaknak, kluboknak, egyesületeknek se szeri se száma. Egészséges megnyilvánulása ez az emberi kapcsolatok ápolásának, a valahová tartozás vágyának. Föltehető, hogy ezeknek legalábbis egy részében a barátkozás, az összeövetel mellett van még „szabad kapacitás” közeleti aktív tevékenységre is. Lehet, hogy több helyütt szívesen vállalkoznának helyi krónika írására, szervezésére, patronálására. De magától ez nem valósul meg – kezdeményezni, szervezni kell. Mindannyiunkra vonatkozik, amit a Népfőiskolai Társaság alakuló ülésén az elnök mondott: tudatosítani kell az értelmiségben azt, hogy felelős azért, ami a mai magyar társadalomban történik. Magára kell vállalnia a cselekvést, annak érdekében, hogy a magyar társadalom összetartó, kulturált nemzeté váljon.

Azzal fejezem be a „Hazai tükröt”, a helyi krónika írására szóló fölhívást, hogy tudom, az országban már most is több helyütt készülnek falumonográfiák és köztük talán „falukrónikák” is.

Jó lenne tudni, hogy hol és milyenek vannak, mert föltehető, hogy a gyakorlat próbáját kiállt krónikák sok tanulsággal szolgálhatnak a fentiekben körvonalazottak szerint kívánatosnak tartott helyi krónikák számára. De az is lehet, hogy am azok is átvehetnek bizonyos szempontokat, gondolatokat az úgynevezett „Hazai tükröt” elindítandó munkálataiból. Jóllehet a helyi krónikák az önmegismerést szolgálva mindenekelőtt magának az illető településnek a számára fontosak – azt kell a tanulságok levonására, megfelelő tevékenységre serkenteni –, mégis célszerű lehet tűzni és kell elérni, hogy a helyi krónikákat értékeljék, és azok amelyek dokumentumként leghívebben tükrözik az életet, megfelelő magas elismerésben részesüljenek.

Azzal fejezem be, amivel indítottam: szerintem a *honismereti mozgalomnak többoldalúbban, erőteljesebben kell törekedni a jelen megismertetésére*. A múlt mellett a jelenről szerzett reális ismeretek nélkülözhetetlenek a helyes nemzetudathoz, erre pedig nagyon nagy szükségünk van. Illyés Gyula szép szavai szerint a hazafiság – vállalás! És vállalni csak azt lehet, amit igazán ismerünk. Ehhez kívánnak hozzájárulni az előbbieken ismertetett gondolatok.

Mód Aladárné

Ki tud többet Erdélyről?

Ez év május 24-én Dunakeszin, a Radnóti Miklós Gimnázium rendezésében sikeresen lezajlott a *Ki tud többet Erdélyről?* vetélkedő. A gimnázium lelkes tanárainak és diákjainak nem ez volt az első megmozdulásuk az erdélyi kultúra és a magyarság védelmében. Jelentős összeget gyűjtöttek össze az Erdélyből menekült gyermekek megsegítésére, amit azonban sajnálatos módon elloptak az iskolából. A gimnázium hónapok óta készült a vetélkedőre. Kapcsolatba léptek az Erdélyi Szövetséggel, ahol örömmel fogadták az ötletet. Tudomásuk szerint az elmúlt 40 évben nem volt ilyen verseny hazánkban.

Miután a Szövetség megadta a támpontokat, a gimnázium a város iskoláit is bevonta a vetélkedőbe. A 2-es Számú Általános Iskolán kívül mindannyian jelezték részvételüket. A versenyzők többször összegyűltek Skripeczky István tanár vezetésével és megbeszélték a vetélkedő részleteit, kicserélték a szakirodalmat.

A kitűzött időpontban 11 csapat jelent meg a gimnáziumban az 1-es Számú, a Bárdos Lajos és a Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola, a Radnóti Miklós Gimnázium, és a már végzett diákok. A vetélkedőt Skripeczky István nyitotta meg, és a rajztanár úr vezette be. A zsűrielnök Kovács György volt, aki az Erdélyi Szövetségtől érkezett. A zsűri tagjai a részt vevő iskolák tanáraiból kerültek ki. Kollár Albin a Kőrösi Csoma Sándor, Vad József Bárdos Lajos, Prókai Gáborné az 1-es Számú Általános Iskolából, valamint Peszkei Lászlóné a gimnáziumból. A felnőtteken kívül Sági Zsuzsa, Tóth Judit, Jászvári Henriett, Bordás Adrien, a harmadik évfolyam tanulói segítettek a vetélkedő lebonyolításában.

A vetélkedő anyaga Erdély történelméből, földrajzából és néprajzából állt. A játékosoknak képről kellett felismerni épületeket, népviseleteket, népművészeti remekeket. Tesztek és vaktérképeket kellett kitölteniük.

A Medicina Könyvkiadó

PANORÁMA

SZERKESZTŐSÉGE

az alábbi új kiadványokat jelenteti meg

CSORBA LÁSZLÓ: A TIZENHÁROM ARADI VÉRTANÚ

A szép kiállítású könyv az aradi vértanúk emlékezetére, haláluk 150 éves évfordulójára jelenik meg. Rövid bevezető rész után tizenhárom fejezet következik a tizenhárom tábornok olvasmányosan megírt életrajzával. A fejezetek élén az illető tábornok arcképe áll. A szöveg nyomon kíséri a teljes, regényes életutat születésüktől, családi körülményeiktől kezdve a tragikus végig.

DÜMMERTH DEZSŐ: TITOKZATOS JELBESZÉD

A könyv témája az Árpád-ház egyes nagy alakjainak „természetfeletti adottsága”. Azt vizsgálja a szerző, hogy hogyan jelentkeznek a karizmatikus és misztikus adottságok a pogány idők, majd a kereszténység nagy alakjainak életében a legendák, krónikák tükrében. Mennyire tükrözik ezek a forrásanyagok a történeti valóságot és hogyan jellemzik a kor életszemléletét és életfelfogását.

Köteteink megvásárolhatók
a **MEDICINA KÖNYVESBOLT**BAN,
ahol saját kiadványainkon kívül
teljes könyvesbolti választékkal, hanglemezzel,
hang- és videokazettával várjuk
kedves vásárlóinkat!

medicina
KÖNYVESBOLT

Palóc tájház Karancslapújtőn

A Karacs Teremlőszövetkezet megvásárolt egy század elején épült palóc vályogházat, s abban múzeumot létesített. A berendezési tárgyak jelentős részét a szövetkezeti tagok gyűjtötték össze és javították meg, társadalmi munkában.

Szabó Sándor felvételei

Ára: 16 Ft

Körösfő (Hajdú D. Dénes felvétele)